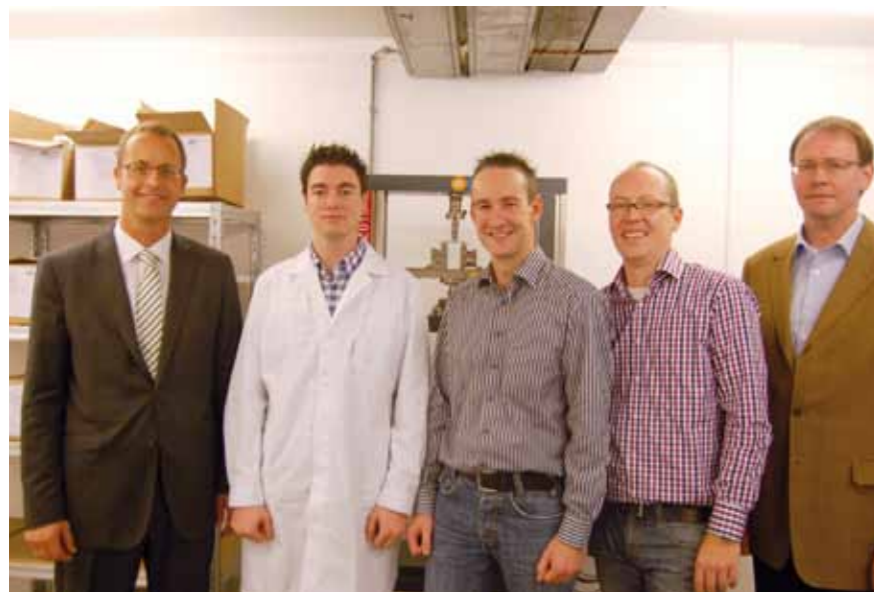

Sinds maart dit jaar heeft IKT ook een vestiging in Nederland. In Arnhem om precies te zijn. IKT staat voor Institut für Unterirdische Infrastruktur (instituut voor ondergrondse infrastructuur) en is een onafhankelijk Duits instituut dat onder meer onderzoeken en testen uitvoert op het gebied van de bouw van ondergrondse leidingen en netwerken voor gas, water en afvalwater. Het vakblad sprak met Peter Brink (eigenaar van Brink Rioolbeheer en part time in dienst van IKT Nederland) en Bert Bosseler (wetenschappelijk directeur van IKT Gelsenkirchen) over de totstandkoming en doelstellingen van de non-profit organisatie.

De liner is opgebouwd uit verschillende dragerlagen met hars.

Van links naar rechts: Bert Bosseler (research director), Bas Luimes (materiaaltester), Peter Brink (medewerker), Stefan Kötters (leider materiaaltesten Arnhem) en Dieter Homann (leider materiaaltesten Gelsenkirchen).

Instituut wil kennis verspreiden en landen binden

IKT Nederland zoekt naar een Europese identiteit

In Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland heeft IKT sinds de oprichting in 1994 al veel bekendheid vergaard. De organisatie merkte dat er ook vanuit Nederland en België steeds meer interesse kwam voor haar activiteiten. Het instituut werkt nauw samen met Duitse universiteiten en is opgericht vanuit het ministerie van het Duitse Noordrijn-Westfalen met de doelstelling om de burgers te dienen. De shareholders bestaan voor tweederde uit gemeenten en netwerkbeheerders. Het overige deel bestaat uit vakverenigingen en de industrie. "We zijn geheel onafhankelijk. In de statuten staat dat de shareholders geen invloed op onze beslissingen hebben," stelt Bosseler. "Zij fungeren als contactpersonen en bespreken projecten met ons. Misschien zijn we zelfs nog onafhankelijker dan universiteiten, omdat we zonder bemoeienis van buitenaf snel kunnen (re)ageren op ontwikkelingen. Het gegeven dat tweederde van de shareholders uit riool- en netwerkbeheerders bestaat, is symbolisch omdat zij onze doelgroep zijn. We weten wat zij willen. Kwaliteitswaarborging is de motor van IKT. We willen namelijk dat gemeenten waar voor hun geld krijgen."

Strategische keuze

De keuze voor Arnhem als vestigingsplaats in Nederland is strategisch, vanwege de korte reisduur (een uur) naar de hoofdvestiging in Gelsenkirchen (Duitsland). Naast een kantoor is er ook een laboratorium beschikbaar. Eind vorig jaar werd begonnen met de voorbereidingen van een Nederlandse vestiging. Brink hielp IKT bij de totstandkoming ervan. De meerwaarde van deze vestiging is dat de lijnen tussen IKT en de Nederlandse klanten korter worden en dat rapportages, facturen en de helpdesk in het Nederlands zijn: "Vorig jaar zijn veel proefstukken van gemeenten en aannemers uit Nederland naar IKT Gelsenkirchen gestuurd. Niet iedereen was daar tevreden over, want de rapportages waren in het Duits. Ik merk dat gemeenten die aan

de grens liggen daar weinig problemen mee hebben, maar voorbij Utrecht merk je dat men daar wel moeite mee heeft".

Het laboratorium is inmiddels gebruiksklaar. Er is een Nederlandse laborant aangekomen en opgeleid door de Duitse collega's in Gelsenkirchen. In Vlaanderen werkt IKT al nauw samen met VLARIO (de Vlaamse variant van Stichting RIONED). Het instituut onderzoekt onder meer proefstukken uit de liners op kwaliteit, dikte, sterkte en levensduur.

Relining (zie kader) is sterk in opkomst als rioolrenovatietechniek. Er zijn steeds meer aanbieders op de markt gekomen, weet Brink: "Er is de afgelopen jaren veel veranderd. Een jaar of zes geleden was er nog maar één aanbieder. Anno 2012 zijn er talloze bedrijven en aannemers die reliningwerkzaamheden uitvoeren of uitbesteden. Het is belangrijk dat je weet wat je in de grond aanbrengt, maar veel opdrachtgevers weten dat dus niet. In tegenstelling tot werkzaamheden aan het wegdek, kun je in de riolering niet goed zien wat er precies gedaan is. Camera-inspecties na afloop van een relining laten weinig zien. Via het nemen van proefstukken kun je onderzoeken of er daadwerkelijk aan de gestelde kwaliteitseisen wordt voldaan. Als ik iets koop, wil ik weten wat ik aanschaft en of de kwaliteit deugdelijk is. Als je een liner koopt, kan die dan ook echt de door de fabrikant beloofde levensduur mee? Is die liner ook daadwerkelijk 5 mm dik en is dat product bestand tegen de grondwaterdruk?"

Combinatie

Het laten testen van materialen is op zich niet zo bijzonder, want dat kunnen meerdere bedrijven. "Controleren van proefstukken kunnen een hoop bedrijven, daarin hebben wij niet het alleenrecht. Wij proberen te kijken naar wat er nog niet is," zegt Bosseler. "Het is de combinatie van het uitvoeren van onderzoeken, proeven en de samenwerking met beheerders die ons bijzonder – en onderscheidend – maakt. Een van de

onderzoeken waar we momenteel mee bezig zijn, is het vinden van manieren om wortelingroei tegen te gaan. We zijn druk bezig om in kaart te brengen welke wortels door welke leidingen heen kunnen. Het laboratorium bouwt situaties na en doet onderzoek naar boomwortels die de riolering kunnen beschadigen. Daarnaast voeren we proeven uit die je kunt vergelijken met warentests zoals je die ook op televisie ziet bij consumentenprogramma's als 'Kassa'. Via een overzicht kun je de verschillen tussen fabrikanten en hun diensten zien. Veel Nederlandse bedrijven en aannemers vinden dat misschien niet zo leuk, maar de afnemer (in dit geval de gemeente of de riolbeheerder) weet nu precies wat hij kan verwachten als hij met een bepaalde aanbieder in zee gaat. De industrie stond in eerste instantie niet zo te springen om zulke testen. Een marktleider heeft dergelijke transparantie immers niet nodig, want hij is al nummer één en zo'n test kan hem van de troon stoten. Voor de beheerder heeft zo'n warentest meerwaarde, want hij krijgt nu meerdere mogelijkheden gepresenteerd en kan naar een aanbieder kijken die dezelfde kwaliteit levert. In Duitsland wordt de warentest al een tijd uitgevoerd. Ik merk dat men daar niet huiverig is voor zo'n vergelijkingsonderzoek. Bedrijven zijn er blij mee, want ze weten nu zelf ook op welk vlak ze verbetering kunnen boeken." De resultaten worden jaarlijks gepresenteerd in het IKT-LinerReport, zowel in het Nederlands, Duits of Engels.

Het woord 'relining' is al een paar keer gevallen. IKT Nederland bezweert echter dat het geen pleitbezorger voor deze techniek is, vertelt Brink: "Ik merk echter dat er weinig kennis is op het gebied van renovatietechnieken. Relining is echt niet het enige alternatief voor rioolvervanging. Integendeel. We denken mee bij het vinden van oplossingen, maar willen geen ingenieursbureau zijn die gemeenten bepaalde zaken laat voorschrijven. Voor het maken

van bestekken moet je dan ook niet bij ons zijn. IKT is een onderzoeksinstituut dat wil dat gemeenten de goede keuzes maken. Wij leveren wel kennis, maar de keuze is aan de opdrachtgever. Onze hoofdprijs is dat onze opdrachtgevers kwaliteit krijgen."

Kennissuitwisseling

Mocht een gemeente nieuwsgierig zijn naar die alternatieven en de daarbij behorende mogelijkheden, dan kan deze de hulp van IKT inschakelen. Een Duits instituut dat Nederlandse gemeenten 'wel even' gaat uitleggen hoe het moet: dat gaat toch wrewel opwekken? Brink wil deze misvatting direct uit de wereld helpen: "IKT zegt absoluut

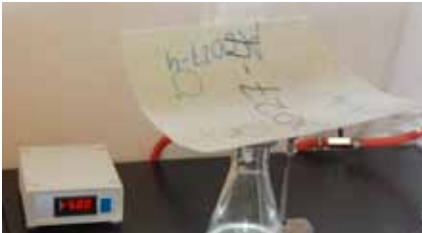
De sterkte van de liner wordt getest door de driepuntsbuigproef.

niet hoe je moet werken. We willen enkel ons steentje bijdragen. We geven enkel tips en handvaten. Onze taak is het faciliteren van opleidingen en om aan kennisuitwisseling bij gemeenten te doen. Zo verzorgen we opleidingen - heel praktisch en praktijkgericht - zodat de opdrachtgever een bepaalde basiskennis in huis heeft. We willen dat de beheerder over alle verschillende aspecten van het renoveren gaat nadenken. Als we op bezoek gaan bij een gemeente,

Er zijn op de Nederlandse markt twee renovatietechnieken die veelvuldig worden toegepast. Dat zijn de liners bestaande uit GVK (glasvezel versterkte kunststof) en de naaldviltliners. Daarnaast zie je ook steeds frequenter de sliplining-methode met geprefabriceerde kunststofelementen. Deze liners worden als halffabricaten in bestaande leidingen aangebracht. De ingebrachte liner wordt verwarmd door water, UV-licht of waterdamp, waarna deze uithardt. Daardoor krijgt een bestaande leiding een tweede leven. Je werkt met halffabricaten die je ter plekke tot eindproduct bewerkt. Relining gaat sneller dan rioolvervanging. Je kunt tientallen meters in een paar uur renoveren, terwijl je met rioolvervanging circa 30 meter per dag kunt doen.

merk ik dat omliggende gemeenten geïnteresseerd toekijken en onderling ervaringen uitwisselen.” Brink vervolgt zijn verhaal en benadrukt het belang van kennisoverdracht: “Duitsland heeft een voorsprong

De liner wordt getest op waterdichtheid.

van tien jaar als het om renovatietechnieken gaat. Je zou stom zijn als je die kennis niet gaat benutten.”

Verantwoordelijkheid nemen

Om te onderzoeken of die beloofde levensduur echt behaald wordt, kun je dus een proefstuk naar IKT sturen. De organisatie moet het financieel gezien voornamelijk van de proeven hebben. “Daarnaast bieden we een stukje scholing aan en bouwplaats-

Materiaaltester Bas Luimes legt de werking van de testapparatuur uit.

begeleiding,” zegt Brink. “We werken niet volgens een vast recept. Er is geen standaard-handleiding. Het zou fijn zijn als er bestekken op de markt komen waarin het doen van proeven standaard is opgenomen, maar helaas is dat nog niet altijd het geval. Ik ben het ultieme bestek in ieder geval nog niet tegengekomen. Klakkeloos knippen en plakken uit andere bestekken is in ieder geval niet goed. Ik merk dat er in de Nederlandse markt heel anders gewerkt wordt dan in Duitsland. Bij onze Oosterburen is alles vastgelegd in het bestek, dus iedereen weet welke verantwoordelijkheden en risico’s hij draagt. Je kunt de risico’s niet in de schoenen van een ander schuiven en dat gebeurt in Nederland helaas wel. Sommige gemeenten zijn bereid om meer te betalen voor een bestek als de aannemer de risico’s en verantwoordelijkheden draagt.”

Het opsturen van een proefstuk om het te laten onderzoeken, is relatief goedkoop. “Het is zo belangrijk dat je weet wat je onder de grond aanlegt,” zegt Brink. “Als je aan relining doet, ga je er vanuit dat je een stelsel zodanig opgeknapt hebt dat het lang mee kan gaan. In feite reken je op de levensduur van een nieuw stelsel, maar klopt dat wel? Ik merk dat er vaak geen toezicht is als een liner wordt uitgehard. Een paar dagen later krijgt de beheerder dan een doos vol proefstukken op zijn bureau. Maar zijn die stukken wel echt afkomstig uit dat zojuist gerelinede riool? Is er niet mee gerommeld? Dat weet je dus niet als je geen toezicht houdt. Wellicht is het opnemen van een stopmoment bij het nemen van de proefstukken een idee?”

Bosseler vindt het eveneens enorm belangrijk dat Nederlandse beheerders ervaringen en kwaliteitseisen delen. “We moeten met elkaar om de tafel zitten, want we kunnen veel leren van elkaar. Duitsland kan bijvoorbeeld veel leren van Nederland, omdat Nederland bekend staat als de nummer één op het gebied van wateronderzoek. Ook de manier waarop er in Nederland onderzoek naar de kwestie van regenwaterinfiltratie wordt gedaan, is leerzaam. Nederland, Vlaanderen en het Duitse Noordrijn-Westfalen hebben met vergelijkbare waterkwesties, ondergronden en aannemers te maken. Ik stel die drie gebieden als één grote regio met

40 miljoen inwoners voor. Het is belangrijk dat Europese beheerders op één niveau aan kennisuitwisseling doen en een eigen identiteit ontwikkelen. Daarom is het goed om samen te werken. Dat gebeurt al door IKT, VLARIO en Stichting RIONED. Kunnen we gezamenlijk niet één kleine Europese identiteit ontwikkelen?”

Ervaring delen

Dat het delen van ervaringen zijn vruchten kan afwerpen, blijkt uit het onderzoek dat naar het moerriool in Arnhem wordt uitgevoerd. IKT werkte samen met de Nederlandse gemeente en de Parijse professor Olivier Thépot aan het in kaart brengen van de staat van het moerriool. Thépot ontwikkelde een methode waarmee je de constructie van oude stelsels van binnenuit kunt onderzoeken op stevigheid. Zonder sloopwerkzaamheden te hoeven verrichten. De Fransman heeft de methode ontwikkeld die in Nederland getest werd en vervolgens door IKT doorontwikkeld wordt. Die kennis wordt vervolgens met andere deelnemende landen gedeeld. Bij kennisontwikkeling- en verspreiding is iedereen gebaat. Een echte win-win situatie. IKT wil dan ook niet de concurrentie met bedrijven en stichtingen aangaan. “Wij zijn enkel een bedreiging voor bedrijven die mindere kwaliteit leveren,” stelt Bosseler.

Brink vindt dat je pas wijzer wordt als je ook durft om over de landsgrenzen heen te kijken. Blijf niet krampachtig vasthouden aan oude, vertrouwde patronen. “In Duitsland bijvoorbeeld worden veel opleidingen en beurzen gegeven. Neem daar eens een kijkje, zou ik zeggen. Op beurzen in München, Oldenburg en Kassel tref je de crème de la crème op het gebied van rioolrenovatiemethodes aan die ik bijvoorbeeld nog nooit in Nederland heb gezien. Onlangs heeft een Limburgse gemeente een aanbesteding gehouden waarbij ook Duitse bedrijven zijn uitgenodigd. Waarom zou je je beperken met de Nederlandse aanbieders als je in Duitsland de keuze uit wel 40 bedrijven hebt? Die gemeente probeerde iets nieuws uit en met succes. Door open te staan voor nieuwe werkwijzes verbraken die gemeente en rioolbeheerder een vertrouwd patroon. Dat zouden meer gemeenten en beheerders moeten doen,” besluit hij. ■